

BILLIE HOLIDAY FILMEN

Lady Day napjai

DÉRI ZSOLT

DROGFÜGGŐ ÉNEKESNŐ, A POLGÁRJOGI MOZGALOM KERESZTANYJA.

A legendás fekete amerikai blues- és dzsesszénekesnő Billie Holiday (1915-1959) tizenéveskori nemi erőszak és prostitúció, letartóztatások és fegyházbüntetések, alkohol és drogfüggőség, biszex promiszkuitás és bántalmazó kapcsolatok jellemezték pályája során pazar életművet épített briliánsan előadott dalokból, melyeket sokszor társszerzőként is jegyzett. A filmekkel nem volt szerencsés, jelentőségéhez képest kevés róla a mozgóképes dokumentáció, és csak pár kis szerepet kapott. Az 1935-ös *Symphony In Black* című Duke Ellington-rövidfilmben csalfa szeretője által durván eltaszított és földre lökött fiatal lányként énekel egy kesergőt, a *New Orleans* című 1947-es nagyjátékfilmben pedig Louis Armstrong dalos kedvű szerelmét játssza, és szobalányként avat be egy fehér úrikisasszonyt a fekete *blues-ragtime-dixieland-dzsessz* szubkultúrába (majd féltájon szinte teljesen eltűnik a végére teljesen kifehéredő zenés történetből).

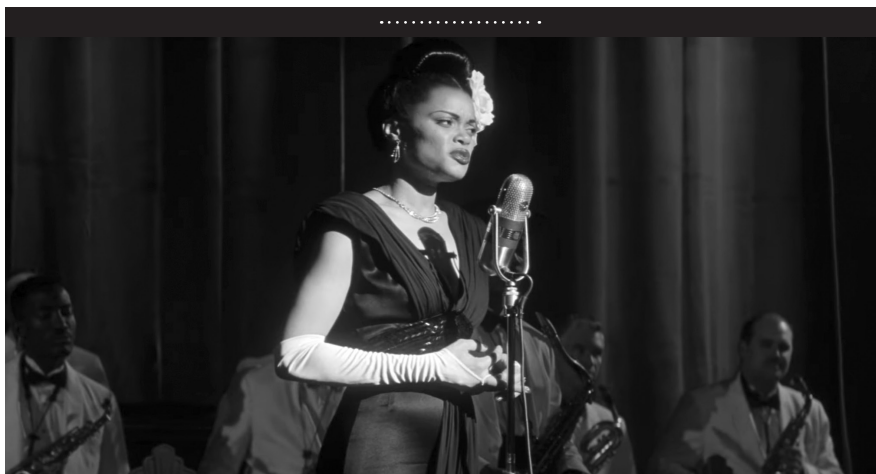
Fél évszázada már készült egy életrajzi mozi Billie Holiday-ról,

a tényszerűséggel igencsak hadilábon álló *Lady Sings The Blues* memoárkötetét után szabadon: *A Lady bluest énekel* című 1972-es filmben a korszak legsikeresebb fekete popdívája, a Supremes lánytrióból szólópályára lépett Diana Ross nyújt *over the top* alakítást, míg az elnagyolt kronológiát és a kidolgozatlan forgatókönyvet egy életre szóló szerelmi szál teszi még hamissabbá (a valóságban brutális, abuzív és pénzéhes utolsó férjet, Louis McKay-t a tündérmesébe illően sármos Billy Dee Williams, a *Csillagok háborúja* széria majdani Landója játssza).

A fekete rendező-producer Lee Daniels (*Szörnyek keringője*, *Precious – A boldogság ára*, *A komornyik*) 13 évesen látta Diana Ross filmjét, és annak hatására döntött a mozi karrier mellett. A Hulu streaming csatornán bemutatott *The United States vs. Billie Holiday* című filmjében is van mesébe illő – realitásalapot nélkülöző – mindhalálg tartó szerelmi szál (Jimmy Fletcher fekete szövetségi ügynökkel, aki 1947-ben drogbirtoklásért letartóztatta

„Pazar életművet épített”

(Lee Daniels: *The United States vs. Billie Holiday*)

és ezzel kilenc hónapra börtönbe juttatta az énekesnőt), de amint a '47-es büntetőpertől kölcsönzött filmcím is jelzi, itt a büszke fekete híresség államhatalom általi üldöztetése a fő téma.

Az intézményes rasszizmus szolgálatába állítható „drogok elleni háború” örve alatt a Szövetségi Kábítószer-ellenes Hivatal igazgatója, Harry J. Anslinger két évtizeden át igyekezett a legnépszerűbb afro-amerikai művésznőt megtörni és ellehetetleníteni – még a halálos ágyán is megbilincsettette és vallatta. Azt szeretete volna elérni, hogy Billie ne énekelhesse koncertjein 1939-es *protest song*-ját, a korszak legradikálisabb és legsúlyosabb könnyűzenei szerzeményét, a kommunista költő Abel Meeropol által álneven írt *Strange Fruit* (melyben a címbeli *külföldi gyümölcs* a déli államokban meglinccelt feketék fákra felakasztott teste).

A tragikus sorsú dívát „a polgárjogi mozgalom keresztanyjaként” kanonizáló film igazi szenzációja a főszerepet játszó 36 éves R&B-énekesnő Andra Day (aki már művésznévet is Holiday beceneve, a Lou Reed-dalcímé is lett Lady Day nyomán választotta). A teljes átlényegülés érdekében a szerep kedvéért dohányozni és inni kezdő, szexuális téren is felbátorodó művésznő élete első színészi elismeréseként már rögtön a bemutatón hétvégején Golden Globe-díjat kapott (aztán hamar Oscar-jelölést is), és monumentális alakítása kompenzálja a produkció számos hibáját (ügyetlen fikciós köröket, a stáblista alatt a filmből kiszórolt elviccelt táncjelenetet, a *Strange Fruit* letagadását az 1948-as Carnegie Hall-koncertprogramból, vagy azt, hogy Billie legbrutálisabb partnerét, a csupasz képű, kopaszodó, zsidó származású gengszter-klubtulajdonos John Levy-t is egy ugyanolyan sűrű hajú, bajszos fekete színész alakítja, mint a többi élettársát).

A színpompás zenei *biopic* mellé hasznos komplementer James Erskine rendező 2020 őszi forgalmazásba került *Billie* című dokumentumfilmje, melynek alapját egy korábban publikálatlan *oral history* adja: az 1978-ban gyanús körülmények közt elhunyt Linda Lipnack Kuehl újságíró tervezett Holiday-életrajzához egy évtizeden át készült százvalahány magnókazettányi interjú rokonokkal és ismerősökkel, zenészekkel és producerekkel, börtönfelügyelőkkel és szövetségi ügynökökkel – köztük Jimmy Fletcherrel.

A HULU BEMUTATÓJA.